

*Н. В. Резнікова,
д. е. н., професор, професор кафедри світового господарства і міжнародних
економічних відносин, НН інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2570-869X>*

*А. О. Тарасенко,
магістр міжнародних економічних відносин, НН інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-3292-5284>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.8.83

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ КОНФЛІКТОВИСТІ ГЛОБАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА: РИЗИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

N. Reznikova,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of World Economy and International Economic Relations,
Educational and Scientific Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv
L. Tarasenko,
Master of International Economic Relations,
Educational and Scientific Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv

INTERNATIONAL ECONOMIC POLICY IN CONDITIONS OF INSTABILITY OF THE GLOBAL ENVIRONMENT: RISKS OF ECONOMIC CONFRONTATION

Мета статті полягає в ідентифікації форм здійснення політики економічного протистояння США і КНР та перспектив глобальної співпраці у сфері міжнародного економічного розвитку. Встановлено, що в рамках політики стримування зростання Китаю зустрічаються поняття "неінвестований Китай", "Китай, що скорочується", "послаблений Китай". Однак амбіційна спроба реалізувати глобальну політику стримування розвитку Китаю виглядає не лише популістською, але й такою, що ставить під сумнів сформований інституційний каркас, що форматує систему міжнародних економічних відносин. Ріст китайської економіки, незважаючи на його уповільнення, залишатиметься ключовим джерелом зростання для світової економіки, хоча вплив мексиканської та канадської економіки, а також економіки країн ЄС на США посилюватиметься. Країни АСЕАН бажають залишатися нейтральними у відносинах із США та Китаєм із кількох причин: ставлення АСЕАН до питань безпеки, наприклад, навколо питання Тайваню, відрізняється від позиції США; стратегія, висунута США, яка включає IPEF, не пропонує жодних переваг для АСЕАН; економічна залежність АСЕАН від Китаю є досить високою, тому реалізувати політику декаплінгу нереалістично. Незважаючи на те, що позиції Японії та Південної Кореї посилюються, і темпи розвитку Індії, Бразилії та Індонезії дозволяють оптимістично оцінювати їх вплив на світову економіку, стратегічні можливості Китаю зберігають за ним статус "другого найвпливовішого гравця", що загострює проблему вибору тактичних кроків в реалізації політики стримування, що реалізується США. Крім використання стратегії реалізму, США застосовує інструменти економічної дипломатії, щоб залучити Китай до співробітництва та укласти з ним ряд угод, щоб гарантувати, що суперництво між ними буде нейтралізоване. США продовжуватимуть формувати коаліцію для просування політики стримування Китаю: невеликі країни, які більше залежать від підтримки США, можуть пристати до цієї ідеї, але великі держави не візьмуть на себе зобов'язання, що можуть антагонізувати їхні стосунки з Китаєм. Китай розглядає потенціал розвитку регіональних багатосторонніх інститутів (Угода про регіональне всеосяжне економічне партнерство (RCEP), Всеосяжна та прогресивна угода про транстихоокеанське партнерство (CPTPP)), при цьому розвиваючи потенціал внутрішнього ринку у рамках стратегії подвійної циркуляції. Механізм IPEF базується на чоти-

рьох напрямках — торгівля, ланцюжки поставок, чиста енергія, декарбонізація та інфраструктура і податки та боротьба з корупцією. Враховуючи, що в межах політики стримування Китаю партнери не повинні приєднуватися до всіх чотирьох напрямків, і можуть обирати їх, виходячи із тактичних інтересів, це зводить нанівець ідеологічне забарвлення політики стримування, а робить її агресивним протекціоністським актом.

The purpose of the article is to identify the forms of implementation of the policy of economic confrontation between the United States and China and the prospects for global cooperation in the field of international economic development. It has been established that within the framework of the policy of containing China's growth, the concepts of "uninvested China", "Shrinking China", "peak China" are encountered. The process of strengthening China's position occurs as if by itself as a result of increasing foreign economic influence caused by rapid economic growth, modernization and strengthening of the armed forces, as well as the intensification of security policy. The United States considers the very strengthening of its influence in recent years as an existential challenge to its value-power dominance. However, an ambitious attempt to implement a global policy of containing China's development looks not only populist, but also questions the existing institutional framework formatting the system of international economic relations. Geopolitics comes into conflict with the laws of the global market, undermining ideas about economic efficiency and fair competition, which forms a kind of testing ground for the formation of a new model of international economic relations.

The growth of the Chinese economy, despite its slowdown, will remain a key source of growth for the global economy. In American policy, the goal of maximally weakening and isolating China remained unchanged, but at the same time, the focus of American strategy shifted from unilateral US efforts to achieve them to strengthening anti-Chinese cooperation with developed countries. At the same time, the United States has begun to implement a strategy of economic decoupling, which increases the vulnerability of China-centric global value chains. Relations between China and the United States, in this regard, are becoming not just competitive, but confrontational. Not only in the international arena, but also within China, there is a discussion not so much about competition as about confrontation between two powers. This means that the international division of labor and resource allocation can no longer be based on cost-benefit analysis.

Opposition from the United States is and will continue to be one of the long-term destabilizing factors for the further development of investment and trade cooperation with China. ASEAN countries want to remain neutral in relations with the US and China. In addition to using the strategy of realism, the US is using the tools of economic diplomacy to attract China to cooperate and enter into a series of agreements with it to ensure that rivalry between them is neutralized. The United States will continue to build a coalition to advance its policy of containing China. China is considering the potential for developing regional multilateral institutions (Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP)), while developing domestic market potential through a "dual circulation" strategy.

The IPEF mechanism is based on four pillars — trade, supply chains, clean energy, decarbonization and infrastructure, and tax and anti-corruption. Considering that within China's deterrence policy, partners do not have to join all four directions, and can choose them based on tactical interests, this nullifies the ideological coloring of the deterrence policy, and makes it an aggressive protectionist act.

Ключові слова: міжнародний економічний розвиток, міжнародна економічна політика, міжнародне співробітництво, економічна дипломатія, кооперація, конфлікт, суперництво, конкуренція, політика стримування, міжнародна торгівля, міжнародні фінанси, економічне зростання, економічна сила, експорт, імпорт, ВВП, ПІІ, США, Китай, АСЕАН, Регіональне всеосяжне економічне партнерство Південно-Східної Азії, регіональні угоди, країни, що розвиваються

Key words: international economic development, international economic policy, international cooperation, economic diplomacy, cooperation, conflict, rivalry, competition, containment policy, international trade, international finance, economic growth, economic power, export, import, GDP, FDI, USA, China, ASEAN, Regional Comprehensive Economic Partnership Southeast Asia, Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity, Developing Countries

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Суперництво США та Китаю аналітики називають "суперництвом усіх часів", яке відбувається в специфічних умовах, в яких жодна з країн не може самотужки забезпечити свої життєво важливі національні інтереси, а саме — власне економічне виживання. З 16 випадків за останні 500 років, коли велика держава, що піднімається, серйозно погрожувала змістити панівну у

міжнародному економічному порядку державу, 12 закінчилися війною. Перефразовуючи вислів президента Рональда Рейгана "ядерну війну не можна виграти, тому її ніколи не слід вести", було запропоновано концепцію "Climate MAD" (кліматичного взаємного гарантованого знищення), що означає, що при збереженні поточних обсягів викидів парникових газів і погіршення кліматичної кризи гарантоване загальне знищення. Парадокс

сально, але саме ця концепція відкриває потенціал кооперації між двома конкуруючими державами. У фінансовій сфері США та Китай настільки глибоко взаємопов'язані, що фінансові потрясіння в одній із країн може призвести до глобальної депресії у масштабах світової економіки. Співпраця США та Китаю також потрібна для стримування транснаціональних загроз — поширення ядерної зброї, пандемій та глобального тероризму, а також для розвитку науки, технологій та знань. Попри це, в США активно просувають ідею стримування Китаю, що десонує із іміджем США як прибічника ідей вільної торгівлі, зацікавленого у загальному процвітанні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми суперництва та конфліктогенності як імператив трансформації усталених підходів до реалізації міжнародної економічної політики опинились в дослідницькому ракурсі Р. Д. Аткінсон і С. Езел [1], П. Бахрах і М. Барац [2], Р. Болдвін і С. Евенетт [3], В. Беллоу [4; 5], Е. Моравчика [6], О. Булатової і Е. Федорова [7], Т. Дейнеки [8], В. Панченка [9; 10; 11; 12], Р. Зварича, Д. Русака і О. Іващенко [13; 14; 15; 16; 17], О. Чугаєва [18], Н. Новта [19], М. Гріффітса, Ф. де Імуса, К. Ісмаїла, Г. Раміреза, Р. Чаїдзе, Р. Аль Аміна [20].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті полягає в ідентифікації форм здійснення політики економічного протистояння США і КНР та перспектив глобальної співпраці у сфері міжнародного економічного розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теорія реалізму підкреслює конфліктну за своєю суттю природу політики. Коли в 1980-х роках на авансцені з'явилася теорія, названа неореалізмом, що асоціюється з двома вченими, К. Вальцем і Р. Гілпіном, в науковому середовищі були очікування, що реалізм тепер досяг нової стадії зрілості, на якій запропоновано авторитетне розуміння одного з її основних об'єктів — війни. Суворість неореалістичного розуміння війни мала впливати з його опори на теоретичну модель економіки: К. Вальц використовував макроекономіку (теорію олігополії), Р. Гілпін покладався на мікроекономіку (максимізація граничної корисності). Отже, такий методологічний підхід визначив два бачення війни: політекономічна версія реалізму, представлена Р. Гілпіном, описує війну зовсім інакше і певною мірою протилежно неореалізму К. Вальца.

Реалісти стверджують, що відкриті міжнародні порядки створюються та підтримуються концентрацією влади в одній державі. Держави-гегемони встановлюють та забезпечують дотримання правил, забезпечують міжнародну валютно-фінансову співпрацю, заохочують міжнародну торгівлю та використовують стимули, щоб спонукати інші держави залишатися відкритими. Теоретики гегемоністської стабільності стверджують, що економічна відкритість у XIX столітті стала можливою завдяки британській гегемонії і що, коли британська міць пішла на спад у перші десятиліття XX століття, відкрита торгова система зруйнувалась [21]. Після Другої світо-

вої війни США, які тоді перебували на піку своєї відносної могутності, очолили процес створення західних ліберальних економічних інститутів, тим самим, каталізуючи нову епоху економічної відкритості та високих темпів зростання. Теоретики гегемоністської стабільності стверджують, що у разі економічного занепаду, Сполучені Штати Америки загрожують підірвати ці домовленості. Інший аргумент реалістів полягає у тому, що вільна торгівля стала результатом біполярності та стратегічного альянсу країн Заходу. З цих позицій, союзні держави не такі чутливі до відносних змін в економічному прогресі, які можуть виникнути внаслідок вільної торгівлі. Так само теоретики-реалісти стверджують, що військові союзники розглядають відносні вигоди одне одного як збільшення спільної сили альянсу.

Із занепадом біполярності та зменшенням важливості стратегічних альянсів після холодної війни теорії реалізму пророкують нові виклики усталеному порядку вільної торгівлі і зменшення привабливості концепту "відкритості". Зокрема, аргументація прибічників теорій "вбудованого лібералізму" полягає у тому, що ліберальні держави у XX столітті взяли на себе зобов'язання щодо досягнення амбітних цілей соціального добробуту та економічної стабільності, що, у свою чергу, вимагає від них проведення зовнішньої економічної політики, яка підтримує сприятливе міжнародне економічне середовище для реалізації цієї мети. Відтак погіршення соціально-економічного розвитку і зменшення можливостей для реалізації ідей, закладених у режими "держав загального добробуту" (висока зайнятість; високе соціальне забезпечення), свідчатиме про кризу ліберального економічного порядку, а відтак визначатиме запит на протекціонізм та фрагментацію світової економіки.

Е. Моравчик [22] сформулював "ліберальну теорію міжнародних відносин", що розглядає фізичних осіб або групу таких осіб центральним гравцем на світовій політичній арені, і які, на його думку, є аналітично вищими за принципи реалізму та неоліберального інституціоналізму. Уряд є однією з підсистем держави: урядовці визначають інтереси держави як такі, що впливають на внутрішніх недержавних учасників та цілеспрямовано чинять вплив на світову політику. Представницькі органи та внутрішні органи відображають інтереси фізичних осіб та соціальних груп у державній політиці. Як наслідок, держава в особі уряду не діє незалежно, а співпрацює з цілою низкою стейкхолдерів, що мають взаємозалежні та частково суперечливі інтереси. Держави обмежені інтересами інших країн у прагненні задовольнити свої внутрішні потреби.

В той час як неореалістичні та неоліберальні інституційні теорії пояснюють виникнення міжнародного режиму в контексті проблеми розподілу сил чи зменшення трансакційних витрат, ліберальна теорія міжнародних відносин наголошує на важливості "соціальної інтегрованості" режиму; міжнародні режими створюються за умови встановлення не занадто високих витрат на регулювання, що загрожують внутрішній соціальній згуртованості.

Т. Чабра, Д. Раш, Р. Хасс, П. М. Кім та Е. Кімбол, керівники проекту Brookings Foreign Policy: "Глобальний Китай: Оцінка зростаючої ролі Китаю у світі",

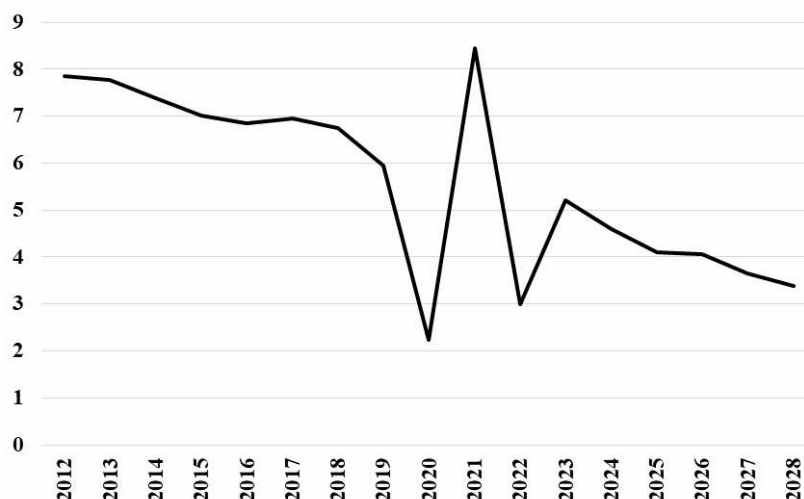


Рис. 1. Темпи зростання реального валового внутрішнього продукту (ВВП) Китаю з 2012 по 2023 роки з прогнозами до 2028 року (у %)

Джерело: [25].

скликали групу провідних експертів у складі Г. Еллісона, Дж. М. Картіна, Е. Економ, С. А. Торнтон, Р. Хаас, П. М. Кім і Е. Кімбол для обговорення перспектив розвитку відносин між США та Китаєм для всього світу [23]. Китай визначається як: (1) одна із двох країн, що становлять екзистенційну загрозу для США, яка характеризується встановленням MAD-режиму (взаємне гарантоване знищення), що створює для обох країн спільний імператив, спрямований на те, щоб уникнути ядерної війни; (2) як єдина країна, яка становить системну загрозу для позиції США як глобального лідера, архітектора та зберігача міжнародного порядку, що склався після Другої світової війни. Китай постає як: найбільша економіка за паритетом купівельної спроможності; "виробнича майстерня світу"; "торговельний партнер № 1 для більшості країн світу (включаючи Європейський Союз та Японію); найбільший емітент парникових газів; постачальник більшості найважливіших товарів (включаючи екологічно чисті товари та рідкісноземельні елементи) у глобальних ланцюжках поставок; конкурент у сфері більшості передових технологій (включаючи штучний інтелект).

США та Китай підтримують різні політичні, економічні та безпекові угоди: Китай підтримує Шанхайську організацію співробітництва та Регіональне всеосяжне економічне партнерство, а США — НАТО, Індо-Тихоокеанську економічну платформу та "Велику сімку". Китай більше не являється головним торговим партнером США, і їхня двостороння торгівля значно скоротилася: в той час, як експорт США до Китаю практично не змінився, за перші 11 місяців 2023 року експорт Китаю до США впав більш ніж на 20 відсотків порівняно з 2022 роком. Американська торгова палата в Шанхаї повідомила у вересні 2023 року, що 40% компаній, що входять до її складу, прагнуть перенаправити інвестиції, які спочатку призначалися для Китаю, в інші країни. При цьому Китай не входить навіть до першої десятки країн як джерело прямих іноземних інвестицій у США. Китай — найбільший імпортер як продовольства, так і енергоносіїв. Щорічно він забезпечує близько третини світового зростання, що є важливим для будь-якої економіки, у тому числі й для американської.

На думку Дж. Ікенберрі [24], Китай зростає такими швидкими темпами, що це становить небезпеку для глобальної гегемонії США (див. Рис. 1).

Використання політики декаплінгу або стримування покликане не допустити пришвидшення темпів економічного зростання Китаю та розвитку її високотехнологічних секторів. На думку Дж. Ная, США має використовувати обидві стратегії — реалізму та лібералізму — у боротьбі зі зростанням Китаю, щоб стати провідною світовою економікою або "розумною силою" ("Smart Power"). "Розумна сила" — це здатність використовувати жорстку (стратегія реалізму, в рамках якої використовується політика стримування) та м'яку силу (стратегія лібералізму, в рамках якої США укладає договір з Китаєм, дозволяючи йому зростати без обмежень, і бере на себе забезпечення безпеки Західного та Азіатсько-Тихоокеанського регіонів) поперемінно, щоб забезпечити досягнення намічених результатів [26]. Використання США стратегії реалізму спрямоване на захист своїх інтересів та позицій у світі. У цьому випадку Дж. Най стверджує, що "...США виправдано використовує свою політику стримування проти зростання та кидає виклик Китаю у політичній та економічній сфері: поміркований контроль та взаємодія з країнами, що оточують Китай, утримає його від стрімкого зростання, тому ця політика чудово працює, і Америка збереже свої позиції у світі" [26]. Крім використання стратегії реалізму, США застосовує інструменти економічної дипломатії, щоб залучити Китай до співробітництва та укласти з ним ряд угод, що гарантувати, що суперництво між ними буде нейтралізоване. Стратегія лібералізму дозволяє Китаю торгувати та укладати угоди з іншими країнами, але на умовах, що він забезпечує безпеку країн Східної Азії.

США створили ще один спосіб стратегії стримування, а саме економічне стримування, яке є водночас небезпечним та ризикованим. Така стратегія вже впливає на інші країни по всьому світу, включно із США. Економічні торговельні війни ведуться з метою скорочення обсягів імпорту з країни конкурента. При цьому економічні торговельні війни мають негативні наслідки для

країн-суперниць, особливо в контексті концепції заострення суперечок навколо Південно-Китайського моря: зокрема, країнам регіону доводиться обирати між двома наддержавами у регіоні. Одні країни створюватимуть союзників зі США, інші — з Китаєм, і це призведе до розколу регіону на два блоки. На думку Р. Д. Блеквілла і Е. Телліса [27], США продовжуватимуть формувати коаліцію для просування політики стримування Китаю: невеликі країни, які більше залежать від підтримки США, можуть пристати до цієї ідеї, але великі держави не візьмуть на себе зобов'язання, що можуть антагонізувати їхні стосунки з Китаєм [28]. Майже жодна країна у Східній Азії не дотримується чіткої позиції "за" США та "проти" Китаю: опитування "Стан Південно-Східної Азії", проведене в 2022 році, показало, що якби країни АСЕАН були змушені стати на бік одного з двох стратегічних суперників, 43% (близько 3/7) респондентів обрали б Китай, а 57% (4/7) — США [29].

Щодо регіональних багатосторонніх інститутів, то в листопаді 2020 року Китай в числі чотирнадцяти інших держав Східної Азії, в тому числі, Японії, Індонезії, В'єтнаму, Філіппін та Південної Кореї, підписали Угоду про регіональне всеосяжне економічне партнерство (RCEP). На 14 країн, які підписали RCEP, припадало 32,0% світового ВВП у 2023 році та 42,9% зростання світового ВВП за останні 10 років (2013—2023) (див. Табл. 1) [30].

Всеосяжна та прогресивна угода про транстихоокеанське партнерство (CPTPP) — це угода про вільну торгівлю між Австралією, Брунеєм, Канадою, Чилі, Японією, Малайзією, Мексикою, Перу, Новою Зеландією, Сінгапуром і В'єтнамом. 16 вересня 2021 року, наступного дня після створення військового альянсу AUKUS за участю Австралії, Великої Британії та США, Міністерство торгівлі Китаю офіційно подало заяву на приєднання до CPTPP, що свідчить про спробу нівелювати геополітичний тиск. Згодом приєднання до CPTPP було включено до звіту 20-го національного з'їзду Комуністичної партії Китаю наприкінці жовтня 2022 року. Рішення "прискорити приєднання до CPTPP" було додатково наголошено на Центральній економічній робочій конференції в грудні 2022 року [31]. Взаємодія Китаю з CPTPP вказує на те, що його важливість виходить за межі геополітичних міркувань і має пріоритет для вирішення поточних економічних викликів. CPTPP також наділений сакральними конотаціями "примус до реформ" і "другого входу в світ". Варто зазначити, що така риторика була постійною з тих пір, як Китай прагнув приєднатися до СОТ наприкінці 1990-х років. Тоді виразом "примус до реформ" називали тиск на уряд, щоб він розвивався в напрямку відкритості й прозорості.

Х. Донпін [29] зазначає, що, незважаючи на очевидне бажання Китаю приєднатися до CPTPP, така стратегія може фактично перешкодити йому повністю реалізувати свій потенціал, адже вибір на користь розвитку свого внутрішнього ринку, модернізацію промисловості та економічну трансформацію може принести більше дивідендів. Крім того, зростання на основі експортоорієнтованих моделей росту, може виявитись нестійким для Китаю в довгостроковій перспективі. З моменту офіційного представлення концепції "под-

Таблиця 1. Економічний потенціал АСЕН і Регіонального всеосяжного економічного партнерства

	ВВП у 2013 році (у мільярдах доларах США)	ВВП у 2023 році (у мільярдах доларах США)	Частка світового у 2023 році ВВП (у %)
Європейський Союз	19966,8	23741,9	13,3
АСЕАН (ASEAN)	8662,9	12827,9	7,2
ВРЕП (RCEP)	36666,2	57015,6	32
ВПУТП (CPTPP)	15061,2	18354,3	10,3

Джерело: [30; 34].

війної циркуляції" ("внутрішньої циркуляції" та "зовнішньої циркуляції") в травні 2020 року і згодом пропозиції "побудови великого внутрішнього ринку" як основної стратегії у відповідь на торговельні війни та політику декаплінгу, Китай намагається розробити стратегію нівелювання загроз політики примусового стримування.

За останнє десятиліття товарообіг АСЕАН з Китаєм збільшився більш ніж удвічі, досягнувши 722 млрд дол у 2022 році, що відповідало майже одній п'ятій світової торгівлі АСЕАН. З 2020 року АСЕАН та Китай є найбільшими торговими партнерами один одного. Крім того, інвестиції Китаю в АСЕАН зросли у 2022 році до 15,4 млрд дол (порівняно із 9 млрд дол інвестованих у 2019 році). Угода про вільну торгівлю між АСЕАН та Китаєм (ACFTA) та Регіональне всеосяжне економічне партнерство (RCEP) вплинули на прискорення торгівлі, чому сприяло зниження тарифів та встановлення тісніших зв'язків у ланцюжку поставок [30]. АСЕАН збільшує залежність від Китаю у виробництві та експорті природних ресурсів. Китай є найбільшим джерелом імпорту в АСЕАН: з 2017 до 2022 року імпорт АСЕАН з Китаю зріс на 70% і досяг 432 млрд дол, причому понад 80% цього імпорту складають електроніка, машини, хімікати, пластмаси, алюміній та інші промислові товари. За той же період експорт АСЕАН до Китаю зріс більш ніж на 55% [31]. Враховуючи критичну роль Китаю як найбільшого торговельного партнера АСЕАН, уповільнення його економічного розвитку матиме відчутний вплив на АСЕАН. Наприклад, В'єтнам, великий експортер текстилю та електроніки, повідомив про падіння експорту на 14% у другому кварталі 2023 року порівняно з 2022 роком. Економічне зростання Малайзії досягло найнижчих темпів за майже два роки, значною мірою через уповільнення Китаю [32]. Така залежність загострює ризики реалізації політики декаплінгу, яка може бути насаджена США на наднаціональних майданчиках форматування міжнародної економічної політики.

США розглядають найбільші країни АСЕАН як ключових партнерів у процесі реструктуризації ланцюжків постачання на засадах френдшорингу, включивши їх до Індо-Тихоокеанської програми економічного процвітання (IPEF) — нової структури економічного співробітництва, яка була анонсована у травні 2022 року Сполученими Штатами Америки за участі Австралії, Брунею-Даруссаламу, Фіджі, Індії, Індонезії, Японії, Республіки Корея, Малайзії, Нової Зеландії, Філіппін, Сінгапуру, з метою сприяння інклюзивності, економічному зростанню, справедливості та конкурентоспроможності їхніх

економік за рахунок стимулювання економічної активності та інвестицій. На 14 партнерів IPEF припадає 40 % світового ВВП та 28 % світової торгівлі товарами та послугами. Механізм IPEF базується на чотирьох напрямках — торгівля, ланцюжки поставок, чиста енергія, декарбонізація та інфраструктура і податки та боротьба з корупцією. IPEF означає, що партнери не повинні приєднуватися до всіх чотирьох напрямків, і можуть обирати їх, виходячи із тактичних інтересів [33].

Крім торгівлі, Азійський регіон все більше залежить від Китаю у фінансовому плані, причому фінансові ресурси із Китаю відіграють важливу роль у зростанні економік АСЕАН: у 2021 році обсяг ПІІ Китаю в країни АСЕАН різко збільшився в 2,3 рази в порівнянні з 2018 роком, при цьому їхній сукупний обсяг сягнув 52 млрд дол і перевищив 51,2 млрд дол інвестицій США в АСЕАН. У той час, як в інвестиціях США переважають витрати на модернізацію об'єктів, Китай швидко збільшує нові капітальні вкладення, що робить його джерелом інвестиційного капіталу для країн АСЕАН, які хочуть зосередитися на розвитку нових галузей, таких як електромобілі, де китайські компанії мають більший вплив, ніж японські, американські чи європейські компанії. Яскравий приклад — Індонезія, яка заборонила експорт деяких мінеральних ресурсів із січня 2020 року з метою розвитку своєї промисловості, і завдяки потужній підтримці китайських компаній і притоку прямих інвестицій з Китаю у будівництво нових нафтопереробних заводів, замість експорту самих мінеральних ресурсів в Індонезію спостерігалось значне зростання експорту товарів, вироблених шляхом їхньої переробки. Крім того, промисловість країни стає дедалі складнішою: китайські компанії починають займатися не лише видобуванням та переробкою мінеральних ресурсів, а й виробництвом акумуляторів для електромобілів, які використовують ці ресурси. Такі китайські інвестиції є важливою рушійною силою економічного зростання Індонезії, і мало хто схильний розглядати зростаючу залежність від Китаю як проблему. Попри впровадження політики дерискінгу і декаплінгу, за перші два місяці 2024 року Міністерство комерції КНР зареєструвало понад сім тисяч компаній за участю іноземного капіталу — на третину більше ніж у 2023 році. Обсяг фактично використаних ПІІ становив майже 30 млрд дол. Особливо активно з Китаєм співпрацювали Франція, Іспанія та Австралія. Вкладення з цих країн в економіку КНР збільшилися майже у 6, у 4 та в 2,5 разів відповідно. У високотехнологічному секторі кількість нових підприємств із іноземним капіталом зросла на третину, а загальний обсяг ПІІ — більш ніж на 10 % [34].

ВИСНОВКИ

В оцінках американських експертів у рамках політики стримування зростання Китаю зустрічаються поняття "неінвестований Китай" ("un-investable China"), "Китай, що скорочується" ("shrinking China"), "послаблюваний Китай" ("peak China"). Однак амбіційна спроба реалізувати глобальну політику стримування розвитку Китаю виглядає не лише популістською, але й такою, що ставить під сумнів сформований інституційний каркас, що форматує систему міжнародних економічних відносин. Ріст китайської економіки, незважаючи на

його уповільнення, залишатиметься ключовим джерелом зростання для світової економіки, хоча вплив мексиканської та канадської економіки, а також економіки країн ЄС на США посилюватиметься. Раїни АСЕАН бажать залишатися нейтральними у відносинах із США та Китаєм. Причини цього полягають у наступному: (1) ставлення АСЕАН до питань безпеки, наприклад, навколо питання Тайваню, відрізняється від позиції США; (2) стратегія, висунута США, яка включає IPEF, не пропонує жодних переваг для АСЕАН; (3) економічна залежність АСЕАН від Китаю є досить високою, тому реалізувати політику декаплінгу нереалістично.

Незважаючи на те, що позиції Японії та Південної Кореї посилюються, і темпи розвитку Індії, Бразилії та Індонезії дозволяють оптимістично оцінювати їх вплив на світову економіку, стратегічні можливості Китаю зберігають за ним статус "другого найвпливовішого гравця", що загострює проблему вибору тактичних кроків в реалізації політики стримування, що реалізується США.

Література:

1. Atkinson, R. 2012. Innovation economics: the race for global advantage. In *Practicing sustainability* (pp. 123—126). New York, NY: Springer New York.
2. Bachrach, P., & Baratz, M. S. 1994. *Source: American Political Science Review, 1962, vol. 56, pp. 947—952. Power: Critical Concepts, 56, 85.
3. Baldwin, R., & Evenett, S. 2009. The collapse of global trade, murky protectionism and the crisis: Recommendations for the G20. *Cepr*.
4. Bello, W. 2008. *Deglobalization: Ideas for a new world economy*. Zed Books Ltd.
5. Bello, W. 2002. The twin debacles of globalization. *Focus on the Global South*.
6. Moravcsik, A. 1997. Taking preferences seriously: A liberal theory of international politics. *International organization*, vol. 51 (4), pp. 513—553.
7. Булатова О. В., Федоров Е. В. Інструментарій оцінки ризиків безпекового розвитку країн. *Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Економіка*. 2021. № 22. С. 73—87.
8. Дейнека Т. А. Виклики, суперечності та ризики сучасної глобальної економіки. *Проблеми економіки* 2017. № 2. С. 19—25.
9. Панченко, В. Г. 2018. Теоретичні підходи до визначення економічної сили та економічних інтересів держави як детермінант її економічної політики (випадок неопротекціонізму). *Інвестиції: практика та досвід*, (5), 12—19.
10. Панченко, В. Г. 2017. Трансформація інструментів класичного протекціонізму в сучасних умовах світового господарства: конфлікт теорії та практики. *Інвестиції: практика та досвід*, (18), 11—16.
11. Резнікова Н. В., Панченко В. Г. Репортажі із цивілізаційних фронтів. На передовій міжнародної економічної політики Київ: Аграр Медіа Груп, 2023. 234 с.
12. Резнікова Н., Панченко В. Мінні поля міжнародної економічної політики: як країнам не втратити здатність до розвитку. Київ: Аграр Медіа Груп, 2022. 674 с.
13. Резнікова Н., Русак Д., Іващенко О. Вплив російсько-української війни на зелений перехід та енергетичну кризу: підходи лідерів ринку консалтингових по-

слуг до ідентифікації тригерів загострення глобальних проблем економічного розвитку. Ефективна економіка. 2022. № 6.

14. Резнікова Н., Русак Д., Іващенко О. Загрози стійкості глобальних ланцюжків поставок і створення вартості з позицій міжнародної політекономії російсько-української війни і макроекономічної нестабільності. Економіка та держава. 2022. № 6. С. 10—15.

15. Резнікова Н.В., Іващенко О.А. Перспективи формування нових центрів економічного зростання в умовах нової норми світової економіки як прояв незалежності. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 11. С. 5—9.

16. Чугаєв, О. А. 2013. Економічна сила країн як невід'ємний атрибут міжнародних економічних відносин. Актуальні проблеми міжнародних відносин, vol. 117 (2), pp. 203—210.

17. Зварич Р.Є., Резнікова Н.В., Іващенко О.А. Експансіоністські імперативи та детермінанти міжнародної економічної політики КНР. Ефективна економіка. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7286>

18. Chugaiev O. MEASURING SOFT ECONOMIC POWER OF COUNTRIES. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv Economics. 2015. No. 177. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/177-12/9>

19. Novta N. and Pugacheva E. 2020, "The Macroeconomic Costs of Conflict" URL: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2020/English/wp1ea2020110-print-pdf.ashx>

20. Griffiths M. 2021. Macroeconomic Policy Challenges in Conflict and Post-Conflict Countries: Experience and Lessons from the Middle East, in Ralph Chami, Raphael Espinoza, and Peter J. Montiel (eds), Macroeconomic Policy in Fragile States URL: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198853091.003.0019>

21. Webb, M. C., & Krasner, S. D. 1989. Hegemonic stability theory: An empirical assessment. Review of International Studies, vol. 15 (2), pp. 183—198.

22. Moravcsik, A. 1997. Taking preferences seriously: A liberal theory of international politics. International organization, vol. 51 (4), p. 513—553.

23. Chhabra, T., Rush D., Hass R., Kimball E., eds. Global China: Assessing China's Growing Role in the World. Brookings Institution Press, 2021. <http://www.jstor.org/stable/10.7864/j.ctv1gn3s3>.

24. Ikenberry, G. J., & Lim, D. J. 2017. China's emerging institutional statecraft. The Asian Infrastructure Investment Bank and the Brookings.

25. Textor, C. 2024. Growth rate of real gross domestic product (GDP) in China from 2012 to 2023 with forecasts until 2028. Statista2024 URL: <https://www.statista.com/statistics/263616/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-china/>

26. Nye, J. S. 2023. Work with China, don't contain it. In Soft Power and Great-Power Competition: Shifting Sands in the Balance of Power Between the United States and China, pp. 153—155.

27. Blackwill, R. and Ashley, T. 2015. "Revising U.S. Grand Strategy Toward China" URL: https://carnegie-endowment.org/files/Tellis_Blackwill.pdf

28. Institute for Southeast Asian Studies, The State of Southeast Asia. 2022. URL: <https://www.iseas.edu.sg/category/articles-commentaries/state-of-southeast-asia-survey/>.

29. Dongping, H. 2021. No one in the world loves the US as much as the Chinese? Not anymore. URL: <https://www.thinkchina.sg/no-one-world-loves-us-much-chinese-not-anymore>

30. Asian Development Bank. ASEAN and Global Value Chains: Locking in Resilience and Sustainability. 2023. URL: <https://www.adb.org/publications/asean-global-value-chains-resilience-sustainability>

31. Asia Society Policy Institute, "Balancing Act: Assessing China's Growing Economic Influence in ASEAN". 2023. URL: <https://asiasociety.org/policy-institute/balancing-act-assessing-chinas-growing-economic-influence-asean#:~:text=Over%20the%20past%20decade%2C%20ASEAN's,each%20other's%20largest%20trading%20partner.>

32. BCG, How ASEAN Can Use Its Trade Advantage to Power Ahead. 2023. URL: <https://www.bcg.com/publications/2023/asean-free-trade-advantage-to-power-ahead>

33. Office of the United States Trade Representative, Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity (IPEF). 2022. URL: <https://ustr.gov/trade-agreements/agreements-under-negotiation/indo-pacific-economic-framework-prosperity-ipef>

34. World Economics. 2024. Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) URL: <https://www.world-economics.com/Regions/RCEP/>

References

1. Atkinson, R. (2012), Innovation economics: the race for global advantage, Practicing sustainability, Springer New York, New York, USA, pp. 123—126.

2. Bachrach, P., & Baratz, M. S. (1994), "Power: Critical Concepts", American Political Science Review, 1962, vol. 56, pp. 947—952. 56, 85.

3. Baldwin, R., & Evenett, S. (2009), "The collapse of global trade, murky protectionism and the crisis: Recommendations for the G20", available at: https://ycsg.yale.edu/sites/default/files/files/Murky_Protectionism.pdf (Accessed 12 March 2024).

4. Bello, W. (2008), Deglobalization: Ideas for a new world economy, Zed Books Ltd, London, UK.

5. Bello, W. (2002), "The twin debacles of globalization. Focus on the Global South", available at: <https://ratical.org/co-globalize/TDofG.pdf> (Accessed 12 March 2024).

6. Moravcsik, A. (1997), "Taking preferences seriously: A liberal theory of international politics", International organization, vol. 51 (4), pp. 513—553.

7. Bulatova, O. V. and Fedorov, E. V. (2021), A toolkit for assessing the risks of security development of countries", Bulletin of Mariupol State University. Series: Economics, vol. 22, pp. 73—87.

8. Deyneka, T. A. (2017), "Challenges, contradictions and risks of the modern global economy", Problems of Economics, vol. 2, pp. 19—25.

9. Panchenko, V. G. (2018), "Theoretical approaches to determining the economic power and economic interests

of the state as determinants of its economic policy (the case of neo-protectionism)", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 5, pp. 12—19.

10. Panchenko, V. G. (2017), "Transformation of the instruments of classical protectionism in the modern conditions of the world economy: a conflict of theory and practice", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 18, pp. 11-16.

11. Reznikova N.V., Panchenko V.G. (2023), *Reportazhi iz tsyvilizatsiynykh frontiv. Na peredovii mizhnarodnoi ekonomichnoi polityky* [Reports from civilizational fronts. At the forefront of international economic policy], Agrarian Media Group, Kyiv, Ukraine.

12. Reznikova, N. and Panchenko, V. (2022), *Mini poliamizhnarodnoi ekonomichnoi polityky: iak krainam nevtratyty zdatnist; do rozvytku* [Minefields of internationaleconomic policy: how countries do not lose their ability to develop], Ahrar Media Hrup, Kyiv, Ukraine.

13. Reznikova, N., Rusak, D. and Ivashchenko, O. (2022), "Impact of the Russian-Ukrainian war on the green transition and energy crisis: approaches of the leaders of the consulting services market to identifying triggers of aggravation of global economic development problems", *Efektivna ekonomika*, vol. 6.

14. Reznikova, N., Rusak, D. and Ivashchenko, O. (2022), "Threats to the sustainability of global supply chains and value creation from the standpoint of the international political economy of the Russian-Ukrainian war and macroeconomic instability", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 6, pp. 10—15.

15. Reznikova, N. and Ivashchenko, O. (2017), "Prospects for the emerging new centers of economic growth in the context of new norm of the global economy: a manifestation of neodependence", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 11, pp. 5—9.

16. Zvarych, R. Reznikova, N. and Ivashchenko, O. (2019), "Approaches to identifying the form of china's economic expansion in the context of global economy transnationalization: the commercial expansion case", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7285> (Accessed 7 March 2024).

17. Zvarych, R. Reznikova, N. and Ivashchenko, O. (2019), "The expansionist imperatives and determinants of the international economic policy of china", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 9, available at: <http://www.eco.nomy.nayka.com.ua/?op=1&z=7286> (Accessed 12 March 2024).

18. Chugaiev, O. (2015), "Measuring soft economic power of countries", *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv Economics*, vol. 177, available at: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/177-12/9> (Accessed 29 Mar 2024).

19. Novta, N. and Pugacheva, E. (2020), "The Macroeconomic Costs of Conflict" available at: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2020/English/wp2020110-print-pdf.ashx> (Accessed 29 Mar 2024).

20. Griffiths, M. (2021), "Macroeconomic Policy Challenges in Conflict and Post-Conflict Countries: Experience and Lessons from the Middle", *Macroeconomic Policy in Fragile States*, available at: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198853091.003.0019> (Accessed 29 Mar 2024).

21. Webb, M. C., & Krasner, S. D. (1989), "Hegemonic stability theory: An empirical assessment", *Review of International Studies*, vol. 15 (2), pp. 183—198.

22. Moravcsik, A. (1997), "Taking preferences seriously: A liberal theory of international politics", *International organization*, vol. 51 (4), pp. 513—553.

23. Chhabra, T., Rush D., Hass R. and Kimball E. (2021), *Global China: Assessing China's Growing Role in the World*, Brookings Institution Press, Washington, D.C., USA

24. Ikenberry, G. J., & Lim, D. J. (2017), *China's emerging institutional statecraft*, The Asian Infrastructure Investment Bank and the Brookings, Washington, D.C., USA.

25. Textor, C. (2024), "Growth rate of real gross domestic product (GDP) in China from 2012 to 2023 with forecasts until 2028", available at: <https://www.statista.com/statistics/263616/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-china/> (Accessed 29 Mar 2024).

26. Nye, J. S. (2023), "Work with China, don't contain it", *Soft Power and Great-Power Competition: Shifting Sands in the Balance of Power Between the United States and China*, pp. 153—155.

27. Blackwill, R. and Ashley, T. (2015), "Revising U.S. Grand Strategy Toward China" available at: https://carnegieendowment.org/files/Tellis_Blackwill.pdf (Accessed 29 Mar 2024).

28. Institute for Southeast Asian Studies (2022), "The State of Southeast Asia", available at: <https://www.iseas.edu.sg/category/articles-commentaries/state-of-southeast-asia-survey/>. (Accessed 29 Mar 2024).

29. Dongping, H. (2021), "No one in the world loves the US as much as the Chinese? Not anymore", available at: <https://www.thinkchina.sg/no-one-world-loves-us-much-chinese-not-anymore> (Accessed 29 Mar 2024).

30. Asian Development Bank (2022), "ASEAN and Global Value Chains: Locking in Resilience and Sustainability", available at: <https://www.adb.org/publications/asean-global-value-chains-resilience-sustainability> (Accessed 29 Mar 2024).

31. Asia Society Policy Institute (2023), "Balancing Act: Assessing China's Growing Economic Influence in ASEAN", available at: <https://asiasociety.org/policy-institute/balancing-act-assessing-chinas-growing-economic-influence-asean#:~:text=Over%20the%20past%20decade%2C%20ASEAN's,each%20other's%20largest%20trading%20partner.> (Accessed 29 Mar 2024).

32. BCG (2023), "How ASEAN Can Use Its Trade Advantage to Power Ahead", available at: <https://www.bcg.com/publications/2023/asean-free-trade-advantage-to-power-ahead> (Accessed 29 Mar 2024).

33. Textor, C. (2024), "Growth rate of real gross domestic product (GDP) in China from 2012 to 2023 with forecasts until 2028.", *Statista*, available at: <https://www.statista.com/statistics/263616/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-china/> (Accessed 29 Mar 2024).

34. World Economics (2024), "Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP)", available at: <https://www.worldeconomics.com/Regions/RCEP/> (Accessed 29 Mar 2024).

Стаття надійшла до редакції 01.04.2024 р.